

Klub mladih raziskovalcev in mentorjev
IV. osnovna šola Celje
Mladi za Celje

ULICE V MESTNEM JEDRU CELJA

(Raziskovalna naloga iz arhitekture)

Strani: 34
Grafikoni: 5
Tabele: 7
Slike: 27
Karta: 1
Priloge: 2

Mentor: Mojmir Mosbrucker

Avtorice: Lina Trpin, 8.b
Lina Hodžić, 8.b
Anika Kranjec, 8.a

Celje, marec 2025

Kazalo vsebine

Povzetek	2
1 UVOD	3
1.1 GRADBENA ZGODOVINA CELJA	3
1.2 URBANIZEM	5
1.3 ULICE IN TRGI.....	6
2 NAMEN RAZISKAVE IN METODOLOGIJA DELA	7
2.1 NAMEN RAZISKAVE IN HIPOTEZE.....	7
2.2 POTEK IN METODOLOGIJA DELA	7
3 ULICE IN TRGI CELJSKEGA MESTNEGA JEDRA.....	8
3.1 RAZVOJ ULIC IN TRGOV.....	8
3.2 PODOBA IN TIPOLOGIJA ULIC IN TRGOV	13
3.2.1 Oblika in izgled ulic	13
3.2.2 Arhitekturno okrasje	14
3.2.3 Ulična oprema.....	16
3.2.4 Funkcija ulic in trgov.....	17
3.3 POMEN ULIC IN TRGOV	21
3.4 CELJANI O ULICAH IN TRGIH V MESTNEM JEDRU.....	23
4 ZAKLJUČEK	29
Viri in literatura	31
Priloge	32

Povzetek

Ulice so ključni elementi mestne strukture, povezujejo dele urbanega okolja ter omogočajo gibanje. Trgi spodbujajo srečevanje ljudi, povezovanje skupnosti in ustvarjajo prostor za druženje, zabavo in delo. Kakovostni javni odprt prostor mora biti raznolik, udoben, zabaven, varen, vsem dostopen in vzdrževan. Avtorice predstavljajo ulice in trge v mestnem jedru Celja - raziščejo značilnosti, razvoj in njihovo podobo, predstavijo vidnejše zgradbe, arhitekturne elemente in urbano opremo ter s kartiranjem namembnosti zgradb ugotovijo njihovo vlogo. Z anketiranjem 105 oseb analizirajo mnenje ljudi o urejenosti, opremljenosti ter pomenu ulic in trgov.

1 UVOD

Mnogokrat slišimo odrasle, da so pohvalili prireditve v mestu, da se v mestu srečujejo s prijatelji, da je tržnica dobro založena, da daje gneča utrip mestu ipd. Intenzivneje smo začele razmišljati o tej tematiki. S čim ulice in trgi v mestnem jedru najbolj pritegnejo ljudi? Kaj obiskovalce najbolj moti? Ali bi kaj spremenili?

Naša raziskava predstavlja razvoj, podobo ter vlogo ulic in trgov v mestnem jedru.

1.1 GRADBENA ZGODOVINA CELJA

"Humano udobje v prostoru je podlaga njegove lepote in njegov kulture." (Maks Fabiani)

Celje ima pestro arhitekturno zgodovino in vsako obdobje je mestu pustilo svoj pečat. Starejši umetnostni slogi prevladujejo v sakralni (bogoslužni) arhitekturi. Romanskih ostankov je malo. Prevladujeta gotika in barok. V Marijini cerkvi zasledimo novo romantiko in v župnijski cerkvi novo gotiko. V profanih (posvetnih) stavbah romanskih in gotskih elementov skorajda ne najdemo. Več je **renesančnih** (Stara grofija) in **baročnih** (Prothasijev dvorec) elementov – arkad, obokov, portalov, okrasja.

Leta 1785, ko je bilo mesto v finančni stiski, je mestni svet obzidje in mestna vrata prodal na dražbi. S tem se je mestni prostor odprl. Po velikem požaru (1798) so začeli graditi **večnadstropne in zidane** hiše. Uspešno so se borili tudi z večno **poplavno ogroženostjo** mesta (Orožen, 1957).

V prvi polovici 19. stoletja je število prebivalcev naraslo za petino. **Južna železnica** je v mesto ob Savinji prinesla hitrejši razvoj. Nekatere stare obrti so propadle, številne nove so se pojavile. V Celju je bilo vedno več priseljencev, ki so prinesli nov način življenja in mišljenja ter svež kapital. Posebno pozornost pri novogradnjah so namenjali izgledu. Starejšim zgradbam so dozidavali zgornja nadstropja in jim naredili novejšo in bogatejšo fasade. Okrasne elemente so povzeli iz antične ali renesančne arhitekture. Mestne zgradbe so pridobile veliko venčnih elementov, pilastrov, konzol, balustrad, balkonov, slikovito in bogato obrobljena okna, strešne nadzidke, grbe, maske in drugo figuralno plastiko, številne edikule itd. Ob starih in novih cestah so pričele rasti nove stavbe – celjsko gledališče (1885), mestna bolnišnica in Celjska mestna hranilnica (1887), Narodni dom (1897), državna pošta (1898), Nemška hiša (1907) idr. V začetku 20. stoletja je prevladal modernizem. Opuščali so okrasje in poudarili harmonijo stanovanjske funkcije in gradbeno obliko (Orožen, 1957; Žerič, 2011).

Ustanovitev celjske Cinkarne (1873) je pomenila začetek **industrializacije** v mestu. Celje je dobilo javno plinsko razsvetljavo. Zanimarjane in z gramozom posute ulice so tlakovali z granitnimi kockami. V sedemdesetih letih so se lotili izgradnje moderne kanalizacije, ki je bila do tedaj oprta na staro rimsko kanalizacijo. Mestna občina se je v devetdesetih letih pričela urejati vodooskrbo. Čeprav je bilo v mestu 16 vodnjakov s kakovostno pitno vodo, je ob vsakokratnem neurju vanje vdiralala oporečna talna voda in ogrožala zdravje meščanov. Celjski vodovod, speljan iz Fužin pri Vitanju, je bil dokončno zgrajen leta 1908. Leta 1913 je elektrarna v Westnovi tovarni emajlirane posode začela napajati celjsko javno razsvetljavo (Orožen, 1980).

Gradbeni material so Celjani dobivali v okolici mesta (apnenec), iz okolice Štor in Blagovne so dobavljali peščenjak, iz Paške vasi tuf. Opeko so izdelovale opekarne na Spodnji Hudinji, apno pa apnenice v Stranicah. Cement so prvič uporabili pri gradnji Nemške hiše – Celjskega doma. Železobetona so prvič uporabili pri gradnji deške osnovne in meščanske šole (III. osnovna šola) (Orožen, 1957).

"Čas **pred svetovnim vojnama** je bil vabljiv za uveljavljene arhitekta (Plečnikova šola z Lenarčičem, Šubičev paviljon pri železniški postaji in njegove večstanovanjske zgradbe ob Ljubljanski ulici, Gimnazija Celje - Center Riharda Klossa)...

... **Povojni čas** je uveljavil državno, praktično, nekoliko monotono, a specifično "industrijsko-kolektivistično" arhitekturo. Nastajala so stanovanjska blokavska naselja, ki so silila v višino...

... Od 60. let dalje, ko je bila država najpomembnejši vlagatelj, je bila kultura in z njo arhitektura uveljavljena, priznana in cenjena vrednota. Posamezni vzorni primeri arhitekturnih rešitev so nastali dokaj anonimno, skladno s takratnimi političnimi rešitvami. Realizirana so bila mnoga referenčna arhitekturna dela - IV. osnovna šola (Emil Navinšek, 1962), zgradba sodišča (1962), poslovna stavba na Prešernovi (Edvard Ravnikar, 1963), zgradba veleblagovnice T, danes Tehnopark na Gubčevi (1971), Dom upokojencev (Danijel Jagrič, 1972), Osnovna šola Slavka Šlanda (Friderik Polutnik, 1974), Razvojni center Celje (Jurij Sadar st., Janez in Danijel Jagrič, 1978), prenova historičnega mestnega jedra (Alenka Kocuvan Polutnik in Rado Romih, 1975–1985), nova zgradba hotela Turške mačke (1980) idr...

... S prehodom v **samosvojnost** je na Celjskem pomembno vlogo prevzemal zasebni kapital. Sodobnim investitorjem sta bila pomembnejša ekonomska učinkovitost in kratkotrajna dobičkonosnost. Obenem je bilo zaznati pomanjkanje strokovne iniciative. Tržna usmeritev je dušila inventivne rešitve. Značilnost novih razmer se je kazala v vse intenzivnejšem uresničevanju kratkoročnih ciljev, ki dolgoročno niso prinašali korenitejšega napredka. Kljub temu pa so začasne lokalne interesne koalicije bolj ali manj kazale naklonjenost do celotne prepoznavnosti in kulture nasploh...

... Počasi je prodirala pozitivna stanovanjska gradnja in sodobno dojetje bivalne kulture (Korpnik, Furman - Oman, Zupanc, Gril). Za javne investicije je bil uzakonjen resnejši pristop z razpisi natečajev in izborom rešitev, ki so po mnenju strokovne komisije ponujale najboljše rešitve - Korpnikova izvedba Trga celjskih knezov, 2002, Ravnikarjeva et.al. Srednja zdravstvena šola, 2005" (Završnik, 2005, str. 12–14).

Najnovejše celjske gradbene pridobitve pa so nova Celjska kočica in protipoplavni razbremenilnik ob Savinji arhitektov Tomaža in Lene Krušec, nova zgradba Osrednje knjižnice Celje, Trošt – Vodopivec - Smrekar, Korpnikov paviljon za prezentacijo zgodovine z rimskim mozaikom in-situ, 2016, nova stanovanjska gradnja na severnem obrobju mesta v Dečkovem naselju idr.

1.2 URBANIZEM

Ljudje živijo v različnih naseljih, ki so različno urejena. Urejenost mestnega prostora načrtujejo urbanisti, ki morajo premišljeno urediti promet in infrastrukturo, prostore za stavbe, prostore za javne površine. Predvideti morajo rabo prostora: kje bodo stanovanja, kje industrija in kje prostor za rekreacijo in oddih. Urbani prostor mora zagotoviti kakovostno, varno, udobno in zdravo življenjsko okolje; je uporabniku prijazen in bo lahko zadovoljivo in uspešno deloval tudi čez več deset ali sto let. Tako organiziran prostor zajema stavbe, ceste, ulice in trge, parkirišča, zelene površine, drevorede in sploh vse, kar je pomembno za urejeno življenje določene skupnosti. Pomembni so tudi gospodarska vloga naselja in vplivi geografskega, ekonomskega, političnega, socialnega in kulturnega okolja. (Henigsmann, 2015).

Elementi, ki oblikujejo in določajo urbano okolje vključujejo:

- ulice in ceste, ki omogočajo gibanje ljudi in vozil ter povezujejo različne dele mesta,
- trge in javni prostori, ki so namenjeni druženju, prireditvam, rekreaciji,
- zgradbe, ki služijo različnim funkcijam - stanovanjskim, poslovnim, javnim ipd.,
- mestoslužne funkcije, ki "služijo" mestu s komunalnimi, energetskimi, telekomunikacijskimi in prometnimi storitvami in
- zelene ter vodne površine, ki prispevajo h kakovosti življenja in ekološkemu ravnovesju ter soustvarjajo mestno krajino¹.

---

¹ Krajina je zunanji prostor okoli nas (parki, zelenice, drevorede, rekreacijske površine, obrečne in cestne površine s krožišči, otroška igrišča ipd.) (Henigsmann, 2015).

1.3 ULICE IN TRGI

Ulice in trgi so ključni elementi mestne strukture, ki povezujejo različne dele urbanega okolja in omogočajo gibanje ljudi ter vozil. Ulice so vzdolžno oblikovani javni odprti prostori med stavbami. Podobo ulice določajo razmerje med stavbami in odprtim prostorom, njena oblika, stavbe s svojimi fasadami in vsebinami, oprema in materiali. Arhitekturni elementi ulic vključujejo pločnike, drevorede, urbano opremo (klopi, svetilke, informativne table ipd.) ter prometno signalizacijo. Posebno mesto v ulici ima arhitekturno okrasje (Barle, 2011; ChatGPT).

Ulice se razlikujejo po svoji funkciji in obliki, kar vpliva na njihovo uporabo in doživljanje. Stanovanjske ulice so običajno mirnejše, z manj prometa in več zelenja, medtem ko so trgovske ulice živahne, z veliko trgovinami in storitvami. Glavne prometnice² so namenjene hitremu in učinkovitemu prevozu skozi mesto, peš cone pa so zasnovane za pešce, brez motoriziranega prometa (Odprta ulica, 2021).

Pomemben del urbanistične ureditve mesta so mestni trgi, ki spodbujajo srečevanje ljudi, povezovanje skupnosti in ustvarjajo prostor za druženje, ustvarjalnost, trgovanje, gibanje, zabavo in varno aktivno mobilnost. Poznamo trge različnih oblik in velikosti. Z živim utripom dogajanja trgi pomenijo srce mesta (Henigsmann, 2015).

---

² Ulica je običajno del urbanega okolja, kjer se odvija življenje skupnosti, z mešanico stanovanjskih, trgovskih in javnih prostorov. Cesta pa je bolj osredotočena na prometno funkcijo, pogosto povezuje različna mesta in regije ter omogoča hitrejši prevoz na daljše razdalje (Odprta ulica, 2021).

2 NAMEN RAZISKAVE IN METODOLOGIJA DELA

2.1 NAMEN RAZISKAVE IN HIPOTEZE

Naša raziskava obravnava celjske ulice in trge v mestnem jedru.

- Navajamo nastanek, značilnosti, obliko in razvoj ulic ter trgov,
- evidentiramo vidnejše zgradbe, arhitekturne elemente in urbano opremo,
- raziščemo prevladujoče namembnosti zgradb in
- analiziramo funkcije ter pomen, ki jih imajo ulice in trgi.

Pred začetkom dela smo predvidele, da

- je mestno jedro po prenovi tudi invalidom prijazno in dostopno, da
- je polovica zgradb v mestnem jedru namenjenih bivanju ter da
- meščani mestno jedro večinoma obiščejo zaradi druženja.

Raziskavo smo omejile na srednjeveško mestno jedro - na severu do Cankarjeve in Vodnikove ulice, na zahodu do Slovenskega ljudskega gledališča Celje in Trga celjskih knezov, na jugu do Savinje in Savinjskega nabrežja ter na vzhodu do Ulice XIV. divizije.

2.2 POTEK IN METODOLOGIJA DELA

Na začetku našega raziskovalnega dela smo poiskale strokovno literaturo. Seznanile smo se, kako ulice in trge obravnava urbanist in kako arhitekt. Poglobile smo se v arhitekturne elemente in posebnosti ulične opreme. Sestavile smo slovarček manj znanih besed in strokovnih pojmov. Opisale smo gradbeno zgodovino mesta in razvoj ulic ter pomembnejših zgradb in zabeležile njihovo poimenovanje. Vso uporabljeno literaturo in vire smo navedle na koncu naloge.

Z mentorjevo pomočjo smo sestavile načrt dela. Na terenu in ob zemljevidu smo ugotovljale obliko in potek ulic ter položaj trgov. Evidentirale in fotografirale smo ulično opremo in arhitekturne elemente. Fotografije brez navedenega vira so avtorsko delo Anike Kranjec. Funkcijo stavb smo ugotovile s kartiranjem. Označile smo gospodarske dejavnosti v zgradbah, stanovanjske objekte, zgradbe s stanovanjsko in gospodarsko dejavnostjo ter javne zgradbe. Z anketiranjem 105. oseb smo ugotovljale, kaj jih v celjskih ulicah in na trgih najbolj pritegne in kaj najbolj odbija; kakšni so po njihovem mnenju opremljenost, čistoča, urejenost ter privlačnost ulic in trgov. Pridobile smo tudi nekaj konkretnih predlogov za izboljšanje stanja.

V sintezi smo povzele rezultate raziskave, odgovorile na zastavljene hipoteze, opozorile na nekatere probleme ter predlagale ukrepe za njihovo izboljšanje.

3 ULICE IN TRGI CELJSKEGA MESTNEGA JEDRA

3.1 RAZVOJ ULIC IN TRGOV

Obsežne obnove in številne zidave so v Celju izvajali po vsaki večji naravni katastrofi. V 18. stoletju so umaknili utesnjujoče obzidje. V 19. stoletju je železniška povezava prinesla spremembe in mesto se je moderniziralo. Največji razmah je Celje doživelo po II. svetovni vojni. Danes v mestnem jedru prevladujejo starejše zgradbe, ki so večinoma obnovljene. Zadnja popolna prenova komunalnih vodov, talne infrastrukture in opreme poteka od leta 2010; trenutno v celoti obnavljajo Razlagovo ulico.

CANKARJEVA ULICA (Krožna, Ringstrasse)

Obnovljene fasade so lep primer meščanske arhitekture iz časa urbanističnega razvoja mesta s konca 19. stoletja, ko so po vzoru dunajskega Ringa zgradili vezno severno mestno ulico. Ulico ograjujejo dvonadstropne stanovanjske zgradbe z izrazitimi pilastri in obnovljenimi pročelji. V njej izstopa zgradba **pošte** (1889).

VODNIKOVA ULICA (Ulica na jarku)

poteka ob nekdanjem severnem varovalnem jarku mestnega obzidja, ki so ga polnili iz reke Voglajne. Povezuje Stanetovo ulico (pri nekdanji mitnici na Graški ulici) z Gledališkim trgom (pri severozahodnem gledališkem stolpu mestnega obzidja). V ulici se nahajata **Ljudska posojilnica**, ki so jo zgradili leta 1929 po načrtih slovenskega arhitekta Jožeta Plečnika in njegovega učenca Vinka Lenarčiča in **Slovensko ljudsko gledališče Celje**.

LILEKOVA ULICA (Kovaška ulica)

povezuje Gubčevo s Stanetovo ulico in poteka vzporedno s Cankarjevo ulico. Poimenovali so jo po Emilijanu Lileku, zgodovinarju, narodopiscu in ustvarjalnemu gimnazijskemu profesorju. Danes se v njej nahaja **Tehnopark**, za katerega pravijo, da "je park znanosti, tehnologije in inovativnosti ter prostor za igranje, učenje, druženje in čudenje svetu."

LINHARTOVA (Nova ulica, Vodnjaška, Za Kresijo, Jetniška ulica)

poteka v smeri vzhod-zahod ob celjski tržnici in povezuje Savinovo z Gledališko ulico. Ime je dobila po slovenskem dramatik, razsvetljencu in zgodovinarju Antonu Tomažu Linhartu.

PREŠERNOVA ULICA

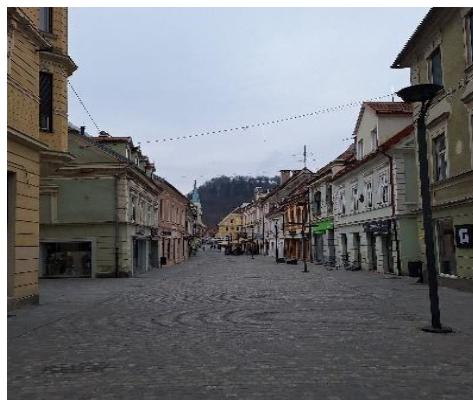
je osrednja mestna ulica in od zahoda proti vzhodu povezuje Krekov trg s Trgom celjskih knezov. Nekdaj je bila razdeljena na ulice vzhodno in zahodno od Stanetove ulice. Zahodni del ulice je bil nekoč Kolodvorska, Aleksandrova, Žerjavova in Kidričeva ulica, vzhodni del pa Rathausgasse, Poštna ulica, Minoritski trg, Trg Adolfa Hitlerja, Stalinov trg in Trg V. kongresa. V ulici se nahajajo **Marijina cerkev** iz leta 1858, **Muzej novejšje zgodovine Celje** z otroškim muzejem "Hermanov brlog", star **mestni vodnjak** z izklesanim celjskim grbom in letnico 1781 ter stara celjska **veleblagovnica Stermecki** (kasneje Ljudski magacin), ki je bila v Kraljevini Jugoslaviji prva trgovina s kataloško prodajo, parketom in centralnim ogrevanjem.

GOSPOSKA ULICA (Herrengasse, Dolga ulica, Grajska ulica, Zidanškova ulica)

Stara celjska **ulica obrtnikov** povezuje Glavni trg in Trg celjskih knezov. Viri navajajo sodarje, mesarje, klobučarje, jermenarje, tiskarje, peke, zvonarje, krojače, vrvičarje, pivovarje, tesarje, kovače, čevljarje, ključavničarje, steklarje, rokavičarje, kotlarje, mizarje, slaščičarje, dimnikarje, zidarje, mlinarje in frizerje. V njej domujejo zgodnjerenesančna **Kvartirna hiša** s sedežem Turističnega društva, **Umetniška četrt** ter zanimive obrtniške hiše z notranjimi dvorišči.

Foto 1: Cankarjeva ulica - celjski "Ring" z meščanskimi stavbami iz 19. st.

Foto 2: Stanetova ulica - osrednja prečna ulica poteka od Trga pri Metropolu do Glavnega trga.

Foto 3: Gubčeva ulica je spremenjena v peš cono

Foto 4: Na okopih - stanovanjske zgradbe na nekdanjem srednjeveškem južnem mestnem obzidju

NA OKOPIH (Schulgasse Šolska ulica, Mežnarijska ulica)

Staro mestno ulico predstavljajo bivalni objekti na mestu nekdanjega južnega mestnega obzidja, po čemer je ulica dobila ime. Ulica povezuje Muzejski in Slomškov trg. Vodi od Glasbene šole Celje in cerkve sv. Danijela na Slomškovem trgu do Stare grofije.

SAVINJSKO NABREŽJE (Franc Jožefovo nabrežje, Masarykovo nabrežje)

predstavlja sprehajališče na levem bregu Savinje.

GLEDALIŠKA ULICA

enosmerna ulica povezuje Ljubljansko, Linhartovo in Vodnikovo ulico. Poteka od Ljubljanske ulice pri nekdanjih Ljubljanskih mestnih vratih, kjer je ob obzidju stala hiša Alme Karlin, mimo baročnega Prothasijevega dvorca in Slovenskega ljudskega gledališča Celje. Včasih je bil glavni vhod v gledališče iz Gledališke ulice.

ULICA IVANKE URANJEK

povezuje Gosposko ulico z Muzejskim trgom. Poimenovali so jo po partizanski aktivistki iz Griž, ki je bila po izdaji obsojena protidržavnega delovanja in usmrčena v dobravskem gozdu.

ZAGATA (Svobodna ulica - Freigasse)

enosmerna ulica, ki povezuje manjši notranji trg iz Prešernove ulice s Prešernovo ulico. Z njo vzporedna je

OZKA ULICA (Ločna ulica - Bogengasse, Tranča),

enosmerna ulica, po kateri pridemo iz Prešernove pod podhodom v Gosposko ulico. Na južni strani, ko je bila v bombardiranju 1943. porušena meščanska hiša, se je nahajal manjši park.

SAVINOVA ULICA (Samostanska, Prijateljeva ulica)

tvori povezavo Prešernove ulice z novo urejenim trgom pri celjski tržnici. Ime je dobila po Ristu Savinu, topniškem generalmajorju avstro-ogrske vojske in enemu najpomembnejših slovenskih skladateljev med romantiko in moderno. Njegovo pravo ime je bilo Friderik Širca.

STANETOVA ULICA (Grazerstraße, Kralja Petra ulica)Ena najbolj obljudenih ulic, ki poteka skozi mestno jedro, je dobila ime po Francu Rozmanu – Stanetu, komandantu Glavnega štaba NOV Slovenije. Na južnem začetku ulice, na katero se naslanja Glavni trg, se nahaja zvezda - "uradni center Celja". V ulici se nahaja zgradba, kjer je bila nekoč stara **lekarna Pri orlu**, ki je poslovala od leta 1670, hotel **Beli vol**, kjer so leta 1896 predvajali prvo kinopredstavo v mestu, nekdanja trgovina z železnino **Rakuš** in zgradba Ljudske posojilnice, ki so jo zgradili arhitekti Plečnikove šole.

KOCENOVA ULICA (Spitalgasse - Bolnišnična ulica, Mlinska ulica) je nadaljevanje Gubčeve ulice in vodi po notranji strani srednjeveškega obzidja mimo špitala na Slomškov trg. Iz majhnega trga na južnem delu ulice vodi prehod pri Špitalskem ali **Vodnem stolpu** na Razlagovo ulico. Ulico so poimenovali po geografu, kartografu in avtorju didaktičnih učil Blažu Kocenu.

GUBČEVA (Traunova ulica)

poteka od Prešernove ob severovzhodnem delu nekdanjega mestnega obzidja. Danes je povezana s Cankarjevo ulico. Ime je dobila po Matiji Ambrožu Gubcu, kmetu in vodji znamenitega slovensko-hrvaškega kmečkega upora leta 1573. Poteka ob zahodnem delu srednjeveškega obzidja. V ulici se nahaja **starokrščanska krstilnica**.

RAZLAGOVA (Nova ulica, Čuprijska ulica)

poteka ob vzhodnem delu nekdanjega srednjeveškega obzidja od Krekovega trga do Savinjske ulice. Ime je dobila po slovenskem pisatelju, pesniku, politiku in deželnemu glavarju Kranjske Radoslavu Razlagu. Ulica poteka po zunanji strani nekdanjega srednjeveškega obzidja, v njej pa pozornost zbujajo: dva **obrambna stolpa**, stekleni fotografski **Pelikanov atelje**, **tropska hiša** in **hotel Evropa**.

PLETERŠNIKOVA ULICA (Seilergasse - Vrvarska ulica, Ulica Tončke Čečeve)

povezuje Kocenovo ulico z železnico. Ulica je poimenovana po Maksu Pleteršniku, ki je bil ugleden profesor, klasični filolog in leksikograf, avtor pomembnega slovenskega slovarja.

ULICA XIV. DIVIZIJE (Ringstraße - Krožna ulica)

poteka vzporedno z železnico in Razlagovo ulico ter predstavlja glavno prometnico iz Laškega proti severu. Ime je dobila po 14. partizanski diviziji, ki je bila ustanovljena leta 1943 ter je 5 brigadah imela okoli 2000 borcev. V ulici se nahaja opazna zgradba **Razvojnega centra** Celje in zaščitena velika stara **platana**.

TRG CELJSKIH KNEZOV (Kaiser Josefplatz, Grajski trg, Jožefov trg, Dečkov trg in Trg svobode)
Je osrednji celjski trg pred Mestno občino Celje. Najbolj opazna zgradba je **Narodni dom**, središče predvojnega celjskega slovenstva, ki so ga zgradili po načrtih češkega arhitekta Vladimirja Hraskyja konec 19. st. Pred njim stoji spomenik celjskemu fotografskemu mojstru **Josipu Pelikanu** (kipar Vasilij Četković), **celjski biseri** (arhitekt Nande Korpnik), baročni **Prothasijev dvorec** Antona iz 1770. ter **Knežji dvor**, domovanje grofov Celjskih po letu 1400.

Foto 5: Trg celjskih knezov - fontana in osvetljene steklene kupole (celjski biseri) spominjajo na nekdanji naziv mesta "Biser ob Savinji".

Foto 6: Muzejski trg s Staro grofijo in slovensko gimnazijo ohranja historično vlogo

MUZEJSKI TRG (Oberschulgasse, Grajska ulica, Pred Grofijo)

Južni mestni trg se razprostira od Knežjega dvorca do renesančne **Stare grofije** iz 16. stoletja. Na trgu se nahaja obnovljeno (leta 2010) poslopje **Osrednje knjižnice Celje** ter objekt **slovenske gimnazije**.

GLAVNI TRG (Hauptplatz, Veliki trg, Tomšičev trg)

Je najstarejši trgovski in sejemski trg v mestu in središče srednjeveškega Celja. Na zahodni strani so se nahajale plemiške in javne zgradbe (**Hohenwarterjeva hiša**, **stari magistrat**, **Paviljon za prezentacijo zgodovine**) na vzhodni pa stavbe trgovcev, obrtnikov in rokodelcev. Pozornost pritegnejo vogali rimske vile, rimski mozaik, **Marijino znamenje** iz leta 1776, ki je prvi celjski spomenik, kipa sv. Roka in sv. Florijana, ki pregovorno ščitita mesto pred kugo in požari, sta delo celjskega baročnega kiparja Ferdinanda Galla (1709-1788). Nameščena sta na Glavnem trgu v polkrožnih nišah na eni redkih baročnih fasad v Celju in meščanske hiše z notranjimi dvorišči.

SLOMŠKOV TRG (Kirchplatz, Cerkveni trg)

Je poimenovan po Antonu Martinu Slomšku, slovenskem škofu, pesniku in pisatelju, narodnemu buditelju in pobudniku ustanovitve Mohorjeve družbe, najstarejše slovenske založbe. Na trgu stoji stolna **cerkev sv. Danijela** (1306), **spomenik A. M. Slomška** (kiparka Karla Bulovec Mrak, 1937; odlitek 1996) ter poslopji **prve celjske gimnazije** (1808) in **Glasbene šole Celje**.

KREKOV TRG (Bismarckplatz, Aleksandrov trg, Titov trg)

Trg pred poslopjem železniške postaje (1846) predstavlja prvi stik obiskovalcev z mestom. Na trgu kraljujejo **Celjski dom** (1906, Deutsches Haus, Dom OF), zgrajen v novogotskem slogu 1905-1906 po načrtih dunajskega arhitekta Branga, hotel **Evropa** (1873, nekdanji hotel Stadt Wien), ki so ga odprli leta 1873 in je drugi najstarejši hotel v Sloveniji, kip svetovne popotnice **Alme Karlin** (Vasilij Četkovič), zgradba **Celjske mestne hranilnice** (1868) ter novo umeščena talna fontana. Trg je dobil ime po Janezu Evangelistu Kreku, slovenskemu teologu, politiku, sociologu, pisatelju, publicistu in nosilcu organiziranega slovenskega združenja.

TRG PRI TRŽNICI

Leta 2022 so odprti zraven celjske **tržnice** preuredili v trg, ki zagotavlja več tržnega prostora in je hkrati namenjen različnim družabnim dogodkom. Uredili so pohodne površine, javno razsvetljava in dva pitnika ter ostalo urbano opremo, s katero je poudarjen potek stare rimske ceste in mogočno kostanjevo drevo.

Foto 7: Krekov trg je z novo ureditvijo postal primeren za organizacijo večjih družabnih dogodkov.

Foto 8: Glavni trg je z ohranjeno dediščino vabljivo mesto za druženje in ogled

3.2 PODOBA IN TIPOLOGIJA ULIC IN TRGOV

Na podobo ulic in trgov vpliva več dejavnikov - odnos do prostora, materiali in načini gradnje, namembnost zgradb, estetski vidiki idr., določajo pa jo mere, gabarit, potek in oblika, tipi stavb, materiali, urbana oprema, arhitekturno okrasje ter krajinski elementi. Ulice se razlikujejo po svoji funkciji, kar vpliva na njihovo uporabo in doživljanje. Stanovanjske ulice so običajno mirnejše, z manj prometa in več zelenja, trgovske pa so živahne, z veliko trgovinami in storitvami. Delovno okolje rabi dostopnost, prepoznavnost in uporabnost. Glavne prometnice so namenjene hitremu in učinkovitemu prevozu skozi mesto, peš cone pa so zasnovane za pešce, brez motoriziranega prometa (Odrpta ulica, 2021).

Eden izmed odločujočih dejavnikov gradnje v mestu je bila struga reke Savinje, ki se je po velikem potresu v 3. stoletju prestavila pod Miklavški hrib. Na gradnjo je pomembno vplival tudi veliki požar leta 1798, ko je zgorelo večino zgradb v mestu. Po njem so začeli graditi predvsem zidane hiše, ki so bile večinoma večnadstropne. Prazne vmesne prostore so zapolnile nove ulice in trgi, v starem mestnem jedru pa so ostala notranja dvorišča (Gosposka ulica, Glavni trg). Veliko gradbenih sprememb je povzročila tudi II. svetovna vojna in povojni razvoj socialističnega gospodarstva. Podoba ulic in trgov se je velikokrat spreminjala. Po zadnji splošni obnovi mestnega jedra so poenoteni in predpisani videz in oprema ulic, gradbeni material, namembnost zgradb, funkcije ulic in trgov (Žerič, 2011).

3.2.1 Oblika in izgled ulic

V mestnem jedru Celja prevladujejo ravne ulice. Večje **podolžne ulice** potekajo v smeri vzhod-zahod (Cankarjeva, Vodnikova, Lilekova, Linhartova, Prešernova, Gosposka, Savinjsko nabrežje, Na okopih). Smer jim določa struga Savinje, ki je bila protipoplavno urejena in regulirana konec 50. let prejšnjega stoletja. Na južnem obrobju iz jedra vodita zaviti Razlagova in Savinjska ulica. Zavite so tudi ceste, ki omogočajo promet čez Trg celjskih knezov in Slomškov trg.

Prečne ulice so ravne ter omogočajo prehod med glavnimi podolžnimi ulicami. Na vzhodu so zaradi tlorisa mesta krajše in ožje (Gledališka, Savinova, Ulica Ivanke Uranjekove, Zagata, Ozka ulica, Savinova), v vzhodnem delu pa daljše in širše (Prešernova, Kocbekova, Gubčeva in Razlagova ulica).

Trgi so na obravnavanem območju nastali iz uličnih razširitev. Zato so razporejeni simetrično na vsaki strani posamezne ulice. Stanetova ulica povezuje Trg pri Metropolu in Glavni trg. Prehod z Glavnega na Slomškov trg vodi mimo zožitve, ki ga tvorita vogala dveh stavb. Slomškov trg je odprt proti zelenici na južnem robu in zagotavlja prostor pred cerkvijo sv. Danijela in Glasbeno šolo Celje. Okoli cerkve poteka prometna povezava do Savinjske ulice proti Savinjskemu nabrežju. Pod stavbnim podhodom pridemo po ulici Na okopih do Muzejskega trga. Muzejski trg se mimo Knežjega dvorca navezuje na Trg celjskih knezov. S prehodom pod knjižnico je povezan s Savinjskim nabrežjem, z ulico Ivanje Uranjek pa z Gosposko ulico. Gosposka ulica povezuje trg pri Knežjem dvoru (Trg celjskih knezov) z nekdanjim osrednjim tržnim prostorom (Glavni trg). Prešernova ulica, katere zahodni del se počasi zopet preobraža v trg, povezuje Trg celjskih knezov s Krekovim trgom. Trg celjskih knezov predstavlja razširjen prostor pred Knežjim dvorcem in Narodnim domom, Krekov trg pa pred Celjskim domom in poslopjem železniške postaje. Ob zadnji obnovi so Krekov trg zaprli za

promet. Tlakovanje so podaljšali tudi v Gubčevo in Razlagovo ulico ter tako poenotili prostor. Zelenice na severnem in južnem robu so pustili, trg pa so opremili tudi z novo fontano.

Na razširjenem prostoru za celjskimi zapori se ob Linhartovi ulici nahaja celjska tržnica. Nasproti nje so leta 2022 prazen prostor preuredili v trg.

Obravnavane ulice so večinoma **enosmerne**, razen Ulice XIV. divizije, ki je dvosmerna. Ulice znotraj mestnega jedra so spremenjene v **peš cone** (Stanetova, Prešernova, Gubčeva, Lilekova, Savinova) in omogočajo zelo omejen dostop oskrbovalnim in interventnim vozilom. Na mestnih trgih je promet večinoma omejen (Krekov, Glavni, Muzejski), razen na Trgu celjskih knezov, kjer krožišče smiselno omogoča obračanje ali uvoz v enosmerno Gosposko ulico in enosmerni izvoz z Muzejskega trga.

Večino zgradb v ulicah in trgih mestnega jedra je **večnadstropnih**. Takšne so skorajda vse javne in gospodarske ustanove (muzeji, železniška postaja, banke, trgovine, sodišče, knjižnica idr.) in starejše zgradbe, ki so imele v pritličju obrtniške ali trgovske lokale, v zgornjih nadstropjih pa so stanovali lastniki (Gosposka ulica, Glavni trg, Prešernova ulica, Stanetova ulica). Tudi meščanske zgradbe iz konca 19. stoletja so večnadstropne (Cankarjeva ulica, Razlagova ulica).

3.2.2 Arhitekturno okrasje

Arhitekturni elementi in detajli predstavljajo prepoznavnost ter posebnosti posameznega objekta ali dela mestnega prostora, ki skupaj tvorijo arhitekturni slog. Arhitekturni elementi odsevajo dobo, v kateri so nastali in danes predstavljajo zaščiteno dediščino. Kulturna, arhitekturna, umetnostna, tehnična idr. dediščina tvorijo našo meščansko zavest. Tipični arhitekturni elementi celoto dopolnjujejo, so njen sestavni del ali jo celo ustvarjajo ter tvorijo arhitekturni slog zgradb in v najširšem pomenu tudi ulic, trgov, sosesk idr. (Golob, 2010).

Znotraj srednjeveškega mestnega obzidja se nahajajo najstarejše celjske zgradbe, ki so večinoma že obnovljene ali arhitekturno spremenjene. Konec 19. stoletja so pri novogradnjah posebno pozornost namenjali izgledu. Množično so obnavljali stara pročelja in fasade hiš. Okrasne elemente so povzeli iz antične ali renesančne arhitekture. Mestne zgradbe so pridobile veliko arhitekturnega okrasja - pilastrov, konzol, balkonov, slikovito in bogato obrobljena okna, strešne nadzidke, edikule itd. Arhitekturni elementi v mnogočem poudarjajo funkcijo zgradbe, ulice in trga.

Foto 9: Bogat polkrožni zaključek žganega opečnatega pročelja meščanske hiše na Stanetovi ulici
(Foto: Arhiv Heureka)

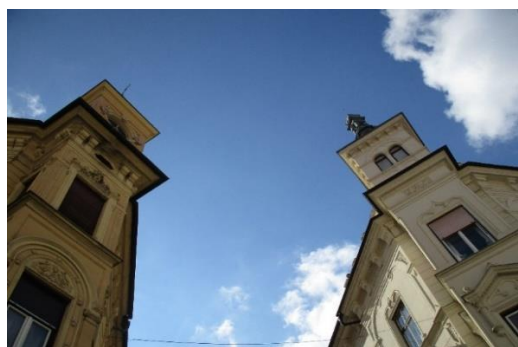
Foto 10: Kipa sv. Roka in sv. Florijana iz 18. st. na Glavnem trgu, zavetnika pred kugo in požari.
(Foto: Arhiv Heureka)

Foto 11: Dinamični balkoni na križišču Pleteršnikove in Razlagove ulice.

Foto 13: Bogato okrašene edikule na stavbi v Prešernovi ulici.

*Foto 15: Vogalna pilastra na zgradbah v prehodu iz Cankarjeve v Gubčevo ulico
(Foto: Arhiv Heureka)*

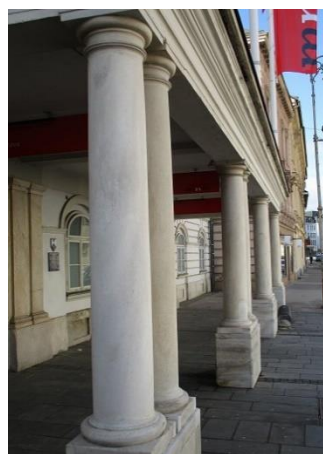
Foto 17: Ženska maska na vrhu portala secesijske meščanske zgradbe v Cankarjevi ulici

*Foto 12: Rezbarsko okrašena desna vrata iz prezidave Marijine cerkve v letih 1858–1880.
(Foto: Arhiv Heureka)*

Foto 14: Celjska zvezda - "geometrijsko" središče mesta

*Foto 16: Nekdanji magistrat v Prešernovi ulici – balkon z balustradami so naslonili na osem marmornih stebrov, ki so jih izrezali iz orjaškega rimskega stebra.
(Foto: Arhiv Heureka)*

3.2.3 Ulična oprema

Človek je tisti, ki mestni prostor uporablja. Ulična oprema omogoča bivanje in namensko uporabo prostora - usmerja, obvešča, pomaga. Dobra ulična oprema je tista, ki jo človek opazi, kadar jo potrebuje.

V ospredju urbane opreme sta vedno uporabni in estetski vidik. Najpogosteje jo delimo po funkcijskih skupinah. Osnovna funkcija opreme za zbiranje odpadkov je odstranjevanje odpadkov iz javnega prostora. Tovrstna oprema je vezana na količino pešcev. Oprema za razsvetljavo likovno izstopa. Njena osnovna funkcija je nočna razsvetljava javnih prostorov ali opreme. Pri talni opremi (tlakovci, kanali, stopnice, robniki idr.) je pomembna funkcionalnost, zanesljivost, ekonomičnost in estetski videz. Informacijska oprema na vizualen način obvešča, usmerja, ali povezuje.

Foto 18: Stilske svetilke pred Celjskim domom in na Muzejskem trgu (Foto: Arhiv Heureka)

Foto 19: Reprodukcija rimskega mozaika in granitna klop na Glavnem trgu označujeta opremo in steno rimske mestne vile.

Foto 20: Okrogla klop okoli starega drevesa na Trgu pri tržnici

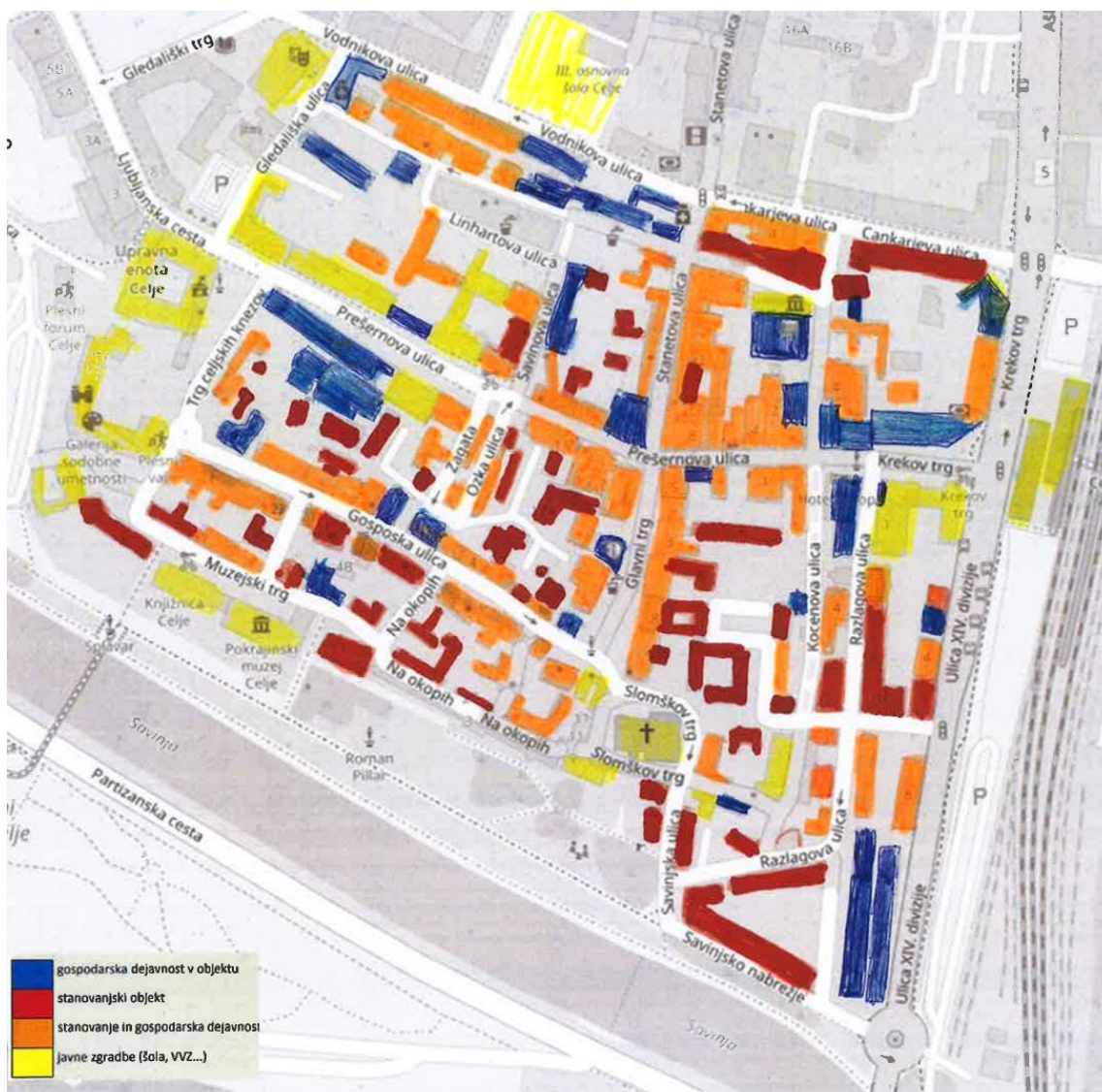

Foto 21: Ulična oprema na Krekovem trgu

3.2.4 Funkcija ulic in trgov

Ulice in trgi so osrednji elementi mestnega naselja. Njihova funkcija izhaja iz dejavnosti ljudi, ki v njej živijo, delajo in se družijo. Tako ločimo prometne ali stanovanjske ulice, razširjene prostore s tržno, upravno ali družbeno funkcijo ipd.

Karta 1: Namembnost zgradb v mestnem jedru
(Podlaga - Karta Celje, <https://www.zemljevidslovenije.com>)

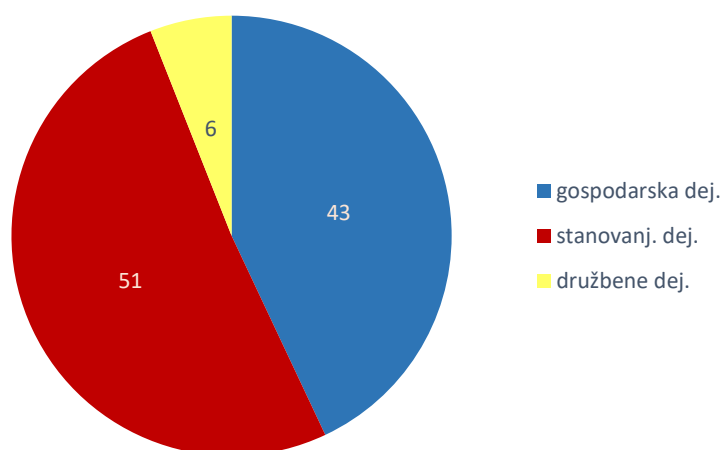
Funkcije ulic in stavb smo ugotavljale z evidentiranjem njihove namembnosti. Označile smo 239 zgradb ter evidentirale 343 dejavnosti.

Tabela 1: Namembnost stavb
(N=239)

Funkcija	št.	%
gospodarska	45	19
stanovanjska	69	29
gospodarska in stanovanjska	104	43
javna	21	9
Σ	239	100

Izmed 239 pregledanih zgradb smo evidentirale petino (19%) stavb z gospodarskimi funkcijami. Tretjina (29%) stavb je stanovanjskih objektov. 43% stavb ima mešano stanovanjsko in gospodarsko funkcijo. Desetina (9%) stavb je javnih ustanov.

Grafikon 1: Dejavnosti v mestnem jedru
(N=343, %)

Štiri desetine stavb ima stanovanjsko in gospodarsko funkcijo. Če upoštevamo obe, ugotovimo, da se v stavbah v mestnem jedru nahaja 149 (43%) gospodarskih dejavnosti in 21 (6%) javnih ustanov, v 173 (51%) stavbah pa se nahajajo stanovanja.

Bivanje

je ena najpomembnejših funkcij mestnega življenja. Na zasnovo, obliko in podobo stavbe vplivajo njena neposredna grajena okolica, velikosti in oblike sosednjih stavb, odprti prostor med njimi, prometne povezave in vsebine v stavbi – njena funkcija. Najbolj stanovanjski značaj imajo ulice "meščanskega ringa" (Cankarjeva in Razlagova ulica ter starejše zgradbe Na okopih in na Muzejskem trgu). Blokavske stanovanjske zgradbe se nahajajo v starejših meščanskih zgradbah v Razlagovi in Pleteršnikovi ulici.

Delo

je ena izmed osrednjih funkcij mesta in meščanov. Gospodarske dejavnosti so razvrščene v ulicah in trgih po vsem mestnem jedru. Prevladujejo storitvene dejavnosti - trgovina, gostinstvo, turizem, bančništvo, odvetniške storitve, frizerstvo, šiviljstvo, čevljarstvo in optika. V javnih ustanovah opravljajo predvsem negospodarske družbene dejavnosti - izobraževalne, kulturne, zdravstvene, upravne in podobne storitve.

Večina ulic in stavb ima kombinirane vloge.

Izrazita obrtniška ulica je bila Gosposka, kjer so bile v pritličju locirane obrtne dejavnosti, v nadstropjih pa so bila stanovanja za obrtnike. Tudi zgradbe na Glavnem trgu ter v Prešernovi in Stanetovi ulici imajo kombinirano stanovanjsko-obrtniško vlogo. Veliko stanovanj se nahaja v zgradbah na številnih dvoriščih, na katera dostopamo iz glavnih ulice ali trgov. Nekdanje obrtniške hiše so ostale; v njih se danes nahajajo nove obrti in dejavnosti, lastniki pa ne stanujejo več na kraju, kjer delajo. Stanovanja v nadstropjih hiš in na uličnih dvoriščih so večinoma odkupljena ali oddana. Tudi Glavni trg ni več tržni prostor in je danes namenjen druženju, prireditvam in gostinski dejavnosti. Ohranil pa je zgodovinsko vlogo (replika rimske hiše, rimskega mozaika, kužno Marijino znamenje, nekdanji rotovž, novo opremljeni prostori Turistično-informacijskega centra z rimskim spomenikom in-situ, notranja dvorišča idr.).

Foto 22: Skupni balkonski vhodi v stanovanja na urejenem notranjem dvorišču na Gosposki 7
(Foto: Arhiv Heureka)

Foto 23: Mestna tržnica. Tržni prostor na Glavnem trgu so v 50. letih preselili v Linhartovo ulico.
(Foto: Arhitektura Krušec)

Promet

Ulice na obrobju mestnega jedra (Cankarjeva, Vodnikova, Gledališka, Gosposka, Savinjska, Razlagova, Ulica XIV. divizije) omogočajo tranzitni promet. Večinoma so v celoti ali deloma enosmerne, razen Ulice XIV. divizije, ki je dvosmerna. Ulice znotraj mestnega jedra so večinoma spremenjene v peš cone (Stanetova, Prešernova, Gubčeva, Lilekova, Savinova) in omogočajo zelo omejen dostop oskrbovalnim in interventnim vozilom. Na mestnih trgih je promet večinoma omejen (Krekov, Glavni, Muzejski), razen na Trgu celjskih knezov. Tu krožišče smiselno omogoča obračanje ali uvoz v enosmerno Gosposko ulico in enosmerni izvoz z Muzejskega trga.

Narava v mestu

Zelene in vodne površine so namenjene rekreaciji in vzbujajo občutek domačnosti in prijetnosti. Na obravnavanem območju je največ zelenih naravnih površin na južnem robu, ob Savinjskem nabrežju. Tukaj so zelenice, otroška igrišča in sprehajališče. Pri obnovi mestnega jedra so ohranili številne zelenice, drevesa in drevorede (Krekov ter Slomškov trg, notranje dvorišče na Razlagovi ulici, zaledje Kocenove ulice, Glavni trg, Linhartova ulica ter Ulica XIV. divizije).

Foto 24: Zelena oaza v Vodnikovi ulici s spomenikom Antona Aškerca (kipar Ciril Cesar, 1956).

Foto 25: Gosposka ulica (nekdanja ulica obrtnikov) in Kvartirna hiša, kjer so bili nastanjeni vojaki.

Tržni prostori

Na obravnavanem območju so trgi nastali kot ulične razširitve in so bili namenjeni srečevanju in trgovanju. Glavni trg je bil osrednji tržni prostor v srednjem in novem veku. Po zadnji obnovi pred desetletjem je dobil značaj umetniškega in zgodovinskega trga. Ohranjen in dopolnjen je obstoječi drevored, kjer je pod drevesnimi krošnjami prostor za gostinske vrtove.

Trg celjskih knezov je bil zaradi Narodnega doma od nekdanj prostor združevanja. Na jugozahodnem robu ga zapira Knežji dvor. Dvosmerna cesta na trgu je namenjena tranzitnemu prometu proti Gosposki ulici in izvozu iz Muzejskega trga ter je stisnjena ob pločnik na vzhodni strani. Po trgu so razprostrti simbolični celjski biseri - steklene in kovinske kupole ter kupola z vodomatom (Nande Korpnik, 2002). Pred Likovnim salonom pa stoji kip fotografskemu mojstru Josipu Pelikanu (Vasilije Četković, 2011). Pred desetletji je bil zahodni del razširjene Prešernove ulice Trg V. kongresa, ki je zagotavljal več prostora obiskovalcem Muzeja novejšje zgodovine Celje, Marijine cerkve, sodišča, knjigarn in pisarn v javni zgradbi (Edvard Ravnikar, 1963) na južnem robu.

Muzejski trg po obnovi ohranja svojo historično vlogo - Pokrajinski muzej Celje v Stari grofiji (1581-1595), Osrednja knjižnica Celje, urejujejo pa tudi razstavišče z rimskimi freskami. Na južnem delu je pod knjižnico arhitekturno spretno speljan prehod do Savinjskega nabrežja in Splavarske brvi. Trg je povezan s Trgom celjskih knezov in z Gosposko ulico.

Danes je osrednja tržnica postavljena v ulično razširitev v Linhartovi ulici. Na odprtem prostoru zraven tržnice so leta 2022 uredili nov trg, ki omogoča več tržnega prostora, hkrati pa je namenjen različnim družabnim dogodkom.

Krekov trg je od zadnje preнове poenoten in opremljen z vodomatom. Zaradi lokacije in velikosti predstavlja osrednji reprezentančni in prireditveni trg v mestu.

3.3 POMEN ULIC IN TRGOV

Pri mestnih ulicah in trgih je pomembna njihova "socialna kakovost". Ulice predstavljajo komunikacijo in povezujejo območja mesta, trgi ustvarjajo prostor za srečevanja in zagotavljajo druženje. Vsak element ima svoje značilnosti, ki so odvisne od funkcije, določajo pomen in omogočajo uporabnost. Posebno pomembna sta varnost in udobje.

Poleg funkcije je pomemben tudi pomen ulic in trgov, ki jih imajo za meščane ter obiskovalce. Peš cone, trgi in ulice predstavljajo načine urbanega življenja in so območja druženja, posedanja, rekreiranja, izobraževanja, ustvarjanja idr. Krajinski elementi (drevesa, zelenice, cvetlični nasadi, voda in vodni elementi) nam v grajenem okolju približajo naravo in vplivajo na počutje. Na številnih prireditvah se sproščamo, zabavamo, izobražujemo. Arhitekturni elementi v mestu (fasade, objekti, balkoni, portali, kiparsko okrasje), stavbna dediščina in znamenite zgradbe pritegnejo različne obiskovalce. Ulična oprema (klopi, igrala, informativne table, javna razsvetljava,,,) s svojo uporabnostjo pomembno prispeva k sproščenosti in lagodnosti (Odprta ulica, 2021).

Foto 26: Trge spremenijo v občasna razstavišča
(Foto: Arhiv Heureka)

Foto 27: Arhitekturne rešitve naj omogočajo dostopnost vsem.

Ulice in trgi postajajo vse bolj vabljeni za obiskovalce.

- Turiste privlačijo s svojo zgodovino - muzejske zbirke in zunanje razstave (muzeji in priložnostne razstave na Savinjskem nabrežju, Glavnem trgu in Trgu celjskih knezov). Bogata je stavbna dediščina (cerkve, meščanske stavbe na Glavnem trgu, obzidje, poslopje železniške postaje, Knežji dvor in Stara grofija, Narodni in Celjski dom ipd.). Vabljiva je zasnova mest, ulic in trgov (mestno jedro, notranja dvorišča na Glavnem trgu in Gosposki, trgovska Stanetova ali obrtniška Gosposka, stanovanjska Na okopih, otroško igrišče na Savinjskem nabrežju). Privlačni so tudi arhitekturni detajli in okrasje (Zvezda, pilastri v Cankarjevi, kiparsko okrasje, vodometi, Celjski biseri, balkoni v Pleteršnikovi, izveski na Stanetovi, Gosposki in na Glavnem trgu) ter tržni prostor (celjska tržnica in novi trg ob njej).
- Javne ustanove vabijo s ponudbo številnih srečanj, razstav, tečajev in različnih sprotnih prireditev (knjižnica, gledališče, art kino Mali Union, razstavišča v Gosposki in Likovni salon, Tehnopark v Gubčevi, Celjski dom, Hermanov brlog, Zavod Celeia Celje idr.).
- Nekateri celjske prireditve so postale že tradicionalne in privabijo številne obiskovalce (Podeželje v mestu, pustni karneval, Odprta kuhinja, Poletje v mestu, Teden mobilnosti, Zdravje v mestu, decembrska Pravljicična dežela idr.).

- Pomembno vlogo pri druženju ljudi imajo gostinski lokali s svojo različno ponudbo (Stanetova, Krekov trg, Glavni trg, Prešernova, Trg celjskih knezov) in organiziranimi prireditvami (Plesni forum, Špital za prjatle na Slomškovem trgu, Krčma Tamkoučiri na Gosposki).

Gospodarske in negospodarske dejavnosti ter javne službe v mestnem jedru zaposlujejo veliko ljudi, ki dnevno prihajajo v službo. Za njimi pridejo njihove stranke, kupci in koristniki.

- V mestnem jedru se nahajajo številni uradi, javne službe in storitvene dejavnosti (Občina Celje s svojimi službami, Upravna enota Celje, odvetniške pisarne, banke, pošta, sodišča, župnišče), v katerih meščani in okoličani koristijo njihove storitve.
- Veliko obiskovalcev koristi storitve različnih obrtnikov (frizerji, pleskarji, kozmetičarke, optiki, krojači, čevljarji, fotografi).
- Specifična in posebna je trgovska ponudba nekaterih butikov, pekarn, pridelkov na tržnici ter literature, spominkov in daril v muzejskih trgovinah in knjigarnah.

3.4 CELJANI O ULICAH IN TRGIH V MESTNEM JEDRU

Meščanke in meščane, prijateljice in prijatelje starše in stare starše smo povprašale, kaj jih v celjskih ulicah najbolj pritegne in kaj najbolj odbija; kakšni so po njihovem mnenju opremljenost, čistoča, urejenost, privlačnost ulic in trgov. Pridobile smo tudi nekaj konkretnih predlogov za izboljšanje stanja. Anketirale smo 105 oseb. Odgovore predstavljamo po starosti, ker se mnenja žensk in mnenja moških bistveno ne razlikujejo.

Tabela 2: Anketirani po spolu in starosti

	Ž	M	Σ
mladina	17	15	32 (30%)
odrasli	24	19	43 (42%)
starejši	18	12	30 (28%)
Σ	59 (56%)	46 (44%)	105 (100%)

Že stara imena ulic in trgov so opozarjala na njihove dejavnosti in posebnosti (Ulica na jarku - Vodnikova, Kovaška - Lilekova, Samostanska - Savinova, Cerkvni trg - Slomškov trg, Vrvarska - Pleteršnikova ipd.). V sodobnem času imena podeljujejo po znanih osebnostih ali pomembnejših dogodkih. Ime ulice se določi po predhodnem posvetovanju z odlokom občine. V raziskavi smo najprej ugotavljale, ali ljudje vedo, po kom se imenujejo ulice in trgi v mestnem jedru.

Tabela 3: Poimenovanje ulic in trgov

(N=87; št.)

Ulica	št.		
Cankarjeva ulica	87	Gosposka ulica	X
Prešernova ulica	87	Savinjsko nabrežje	X
Vodnikova ulica	80	Zagata	X
Slomškov trg	39	Ozka ulica	X
Ulica XIV. divizije	31	Trg celjskih knezov	X
Linhartova	15	Muzejski trg	X
Gubčeva	11	Glavni trg	X
Razlagova	9	Trg pri tržnici	X
Stanetova ulica	8		
Pleteršnikova ulica	8		
Kocenova ulica	6		
Krekov trg	5		
Na okopih	4		
Savinova ulica	3		
Lilekova ulica	2		
Ulica Ivanke Uranjek	0		

x - nismo spraševale

Po imenih so najbolj prepoznane ulice Cankarjeva, Prešernova in Vodnikova. Slaba polovica vprašanih pozna Slomškov trg in Ulico XIV. divizije. Izvor ostalih imen ulic in trgov je manj poznan.

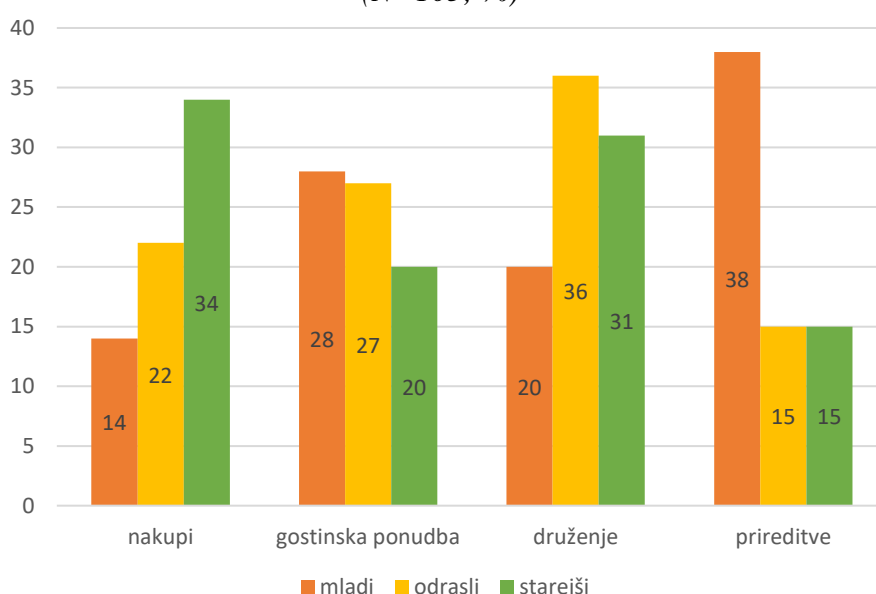
Tabela 4: S čim vas mestne ulice in trgi pritegnejo?

(N=105 - možnih več odgovorov; %)

	mlad.	odr.	star.	sr.v.
trgovina, storitve	14	22	34	24
kavarne, gostinska ponudba	28	27	20	25
druženje, mestni vrvež	20	36	31	29
priredivte na prostem	38	15	15	22

Grafikon 2: S čim vas mestne ulice in trgi pritegnejo?

(N=105; %)

Prireditve (38%) in gostinska ponudba (28%) ulic in trgov pritegne največ mladih. Za petino vprašanih mladih je najpomembnejše druženje, najmanj pa jih v mesto pritegnejo nakupi (14%). Odrasli največkrat obiščejo mestno jedro zaradi druženja (35%), nakupov (25%) in zaradi gostinske ponudbe (24%) v mestu. Starejši v mestnem jedru največ nakupujejo (34%), se družijo (31%) in obiskujejo gostinske lokale (20%).

Veliko anketiranih stanuje v mestnem jedru in tam opravljajo vsakodnevne nakupe in storitve. Po nakupih v trgovine in na tržnico hodi tretjina (34 %) anketiranih starejših in petina (22 %) odraslih. Gostinske storitve v mestnih ulicah in trgih pritegnejo 28 % mladih, četrtno (27 %) odraslih in petino (20 %) starejših. Odrasli in starejši si privoščijo največkrat sobotno ali popoldansko kavo ali sladoled, mladi pa kebab, sladoled ali pecivo. Zaradi druženja se na ulicah in trgih največkrat zadržuje dobra tretjina (36 %) odraslih, slaba tretjina (31 %) starejših in petina (20 %) mlajših anketirancev.

Pomen ulic in trgov slaba tretjina anketiranih (29 %) "vidi" predvsem v druženju, četrtna (25 %) v gostinski ponudbi lokalov, slaba četrtna (24 %) v nakupih in obiskovanju tržnice ter petina (22 %) v različnih prireditvah, ki se odvijajo v mestnem jedru.

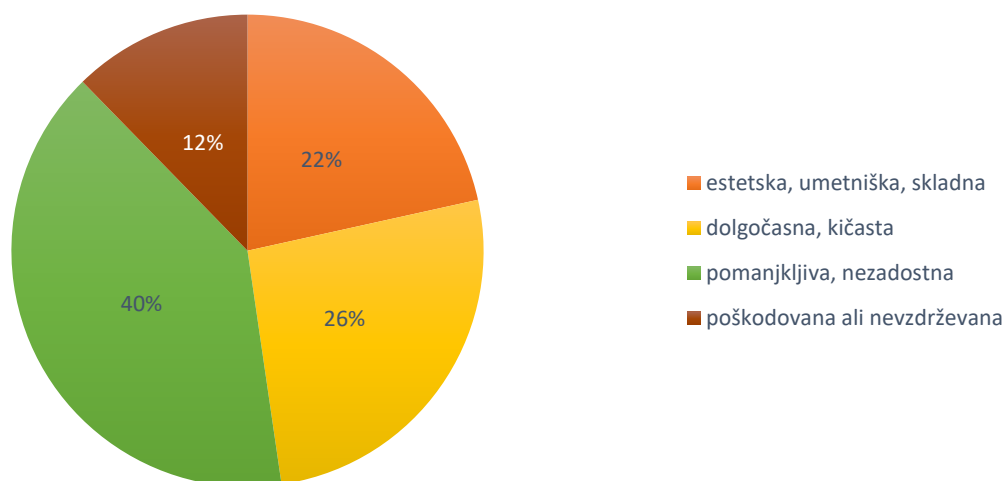
Tabela 5: Oprema ulic in trgov (klopi, stojala, table, svetilke idr.)

(N=105 - možnih več odgovorov; št.)

	mlad.	odr.	star.	Σ
estetska, umetniška, skladna	14	36	26	76
dolgočasna, kičasta	17	7	4	28
pomanjkljiva, nezadostna	26	32	12	70
poškodovana ali nevzdrževana	8	11	9	28
Σ po starosti	65	86	51	202

Grafikon 3: Ulična oprema

(N=105 vprašanih; %)

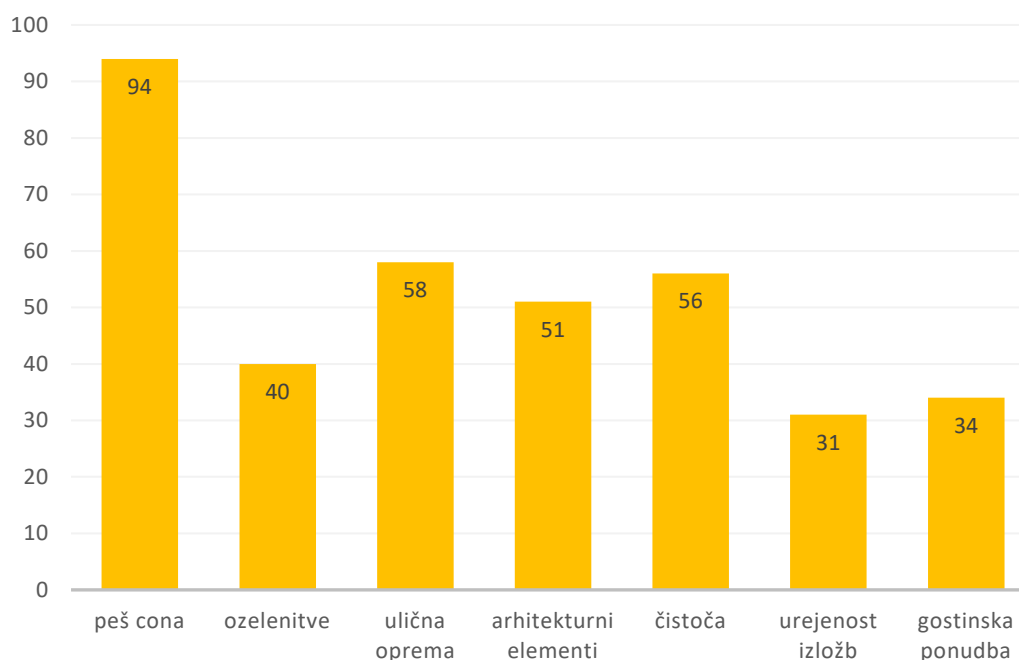

Štiri desetine vprašanih meni, da je ulična oprema nezadostna in da jo primanjkuje. Predvsem odrasli in mladi pogrešajo več košev za smeti, starejše pa najbolj moti slaba osvetljenost ulic. Petina vprašanih meni, da je ulična oprema skladna in estetska, četrtini (26 %) pa, da je oprema dolgočasna, neskladna in kičasta. Veliko (12 %) anketiranih opozarja na poškodovano ali uničeno opremo (grafiti, lomljenje košev smetnjakov in uličnih stebričkov, izruvane tonalitne kocke) ter potrebo po učinkovitejšem vzdrževanju (polni koši za smeti, nedelujoči pitniki, pasji iztrebki).

Tabela 6: Ulice in trgi - kaj vam je všeč
(N=105 - možnih več odgovorov; št.)

	mlad.	odr.	star.	Σ
peš cona - površine brez vozil	24	40	30	94
ozelenitve in cvetlične dekoracije ulic	4	13	23	40
ulična oprema (klopi, table, svetilke...)	17	23	18	58
arhitekturni elementi (fasade, portali, kipi...)	12	19	20	51
čistoča ulic	13	24	19	56
urejenost izložb	8	11	12	31
gostinska ponudba	10	14	10	34
Σ po starosti	88	144	132	364

Grafikon 4: Ulice in trgi - kaj vam je všeč
(N=364 vseh odgovorov; št.)

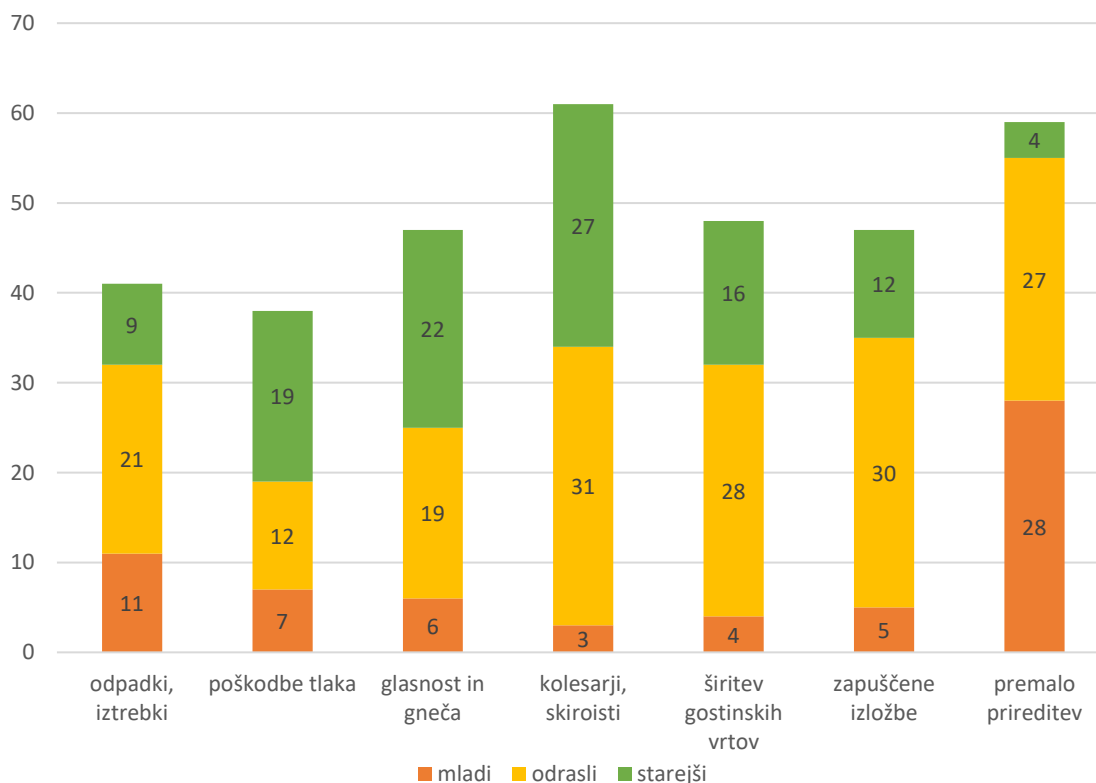

Za anketirane so najbolj všečne in pozitivne peš cone (26 %, predvsem odrasli), solidna ulična oprema (16 %, predvsem odrasli) in čistoča ulic ter trgov (15 %, predvsem odrasli), vabljivi in prepoznavni celjski arhitekturni elementi - kiparsko okrasje, prepoznavne zgradbe idr. (14 %, predvsem odrasli) ter cvetlični aranžmaji in zelenice (11 %, predvsem odrasli, predvsem starejši, najmanj pa mlajši). Najmanj všečni sta gostinska ponudba in urejenost izložb (okoli 10 %, predvsem odrasli).

Tabela 7: Ulice in trgi - kaj vas moti
(N=105 - možnih več odgovorov; št.)

	mlad.	odr.	star.	Σ
odpadki in iztrebki	11	21	9	41
talni tlak, poškodbe, udarne jame, luže...	7	12	19	38
glasnost in gneča	6	19	22	47
vozniki skirojev, koles	3	31	27	61
širjenje gostinstva na javni prostor	4	28	16	48
zapuščene izložbe, lokali	5	30	12	47
premalo prireditev na prostem	28	27	4	59
Σ po starosti	64	168	109	341

Grafikon 5: Ulice in trgi - moteči elementi
(N=341 vseh odgovorov; št.)

Anketiranci so kot najbolj moteče izpostavili divje vožnje kolesarjev in skiroistov v mestnem jedru (predvsem starejši, najmanj mlajši). Mlajši in odrasli ocenjujejo, da je izven glavnih sezon premalo prireditev in da vlada nekakšno mrtvilo. Odrasle moti pretirano širjenje gostinskih omizij na pločnike, starejše pa prevelika gneča in hrup ter poškodbe tlaka in udarne jame v tleh. Veliko vprašanih motijo pasji iztrebki in odpadki po tleh ter neestetske zapuščene izložbe.

Anketirani so podali tudi nekaj konkretnih predlogov, s katerimi bi mestno jedro naredili še bolj prijetno in vabljivo:

- Več pozornosti nameniti praznim lokalom/izložbam.
- Organizirati več zunanjih prireditev tudi izven sezone.
- Opremiti mesto z več informativnimi tablami o celjskih posebnostih.
- Bolj vidno opozoriti na arhitekturno okrasje.
- Informativne table narediti uporabne tudi za slabovidne, gluhe ipd.
- Na uličnih tablah označiti, po kom ali čem se ulica imenuje.

4 ZAKLJUČEK

Prebivalci Celja se radi pohvalimo z njegovo bogato zgodovino, kulturno dediščino ter sejemsko, trgovsko, turistično in športno vlogo, ki jo knežje mesto ima. S preureditvijo starega mestnega jedra je mesto dobilo novo privlačnejšo podobo. Prenovljene ulice in trgi so priljubljeno sprehajališče in zbirališče meščanov in vseh obiskovalcev mesta.

Podobo ulice določajo njene mere in oblika, potek, tipi stavb, materiali, urbana oprema, arhitekturno okrasje ter krajinski elementi v ulicah. Ulice se razlikujejo tudi po svoji funkciji, kar vpliva na njihovo uporabo in doživljanje. Stanovanjske ulice so običajno mirnejše, z manj prometa in več zelenja, trgovske pa so živahne, z veliko trgovinami in storitvami. Glavne prometnice so namenjene hitremu in učinkovitemu prevozu skozi mesto, peš cone pa so zasnovane za pešce, brez motoriziranega prometa (Odprta ulica, 2021).

V jedru Celja prevladujejo ravne ulice, ki so večinoma enosmerne. Glavne ulice v mestnem jedru so spremenjene v peš cone. Zgradbe so večinoma večnadstropne, najvišje na severnem delu obravnavanega območja.

Znotraj srednjeveškega mestnega obzidja se nahajajo najstarejše celjske zgradbe, ki so večinoma že obnovljene ali arhitekturno spremenjene. Konec 19. stoletja so množično obnavljali stara pročelja in fasade hiš. Okrasne elemente so povzeli iz antične ali renesančne arhitekture. Po zadnji obnovi (2010) so opremo, materiale in videz ulic in trgov poenotili in predpisali. Dobra ulična oprema je tista, ki jo človek opazi, kadar jo potrebuje. V ospredju urbane opreme sta vedno uporabni in estetski vidik.

Hipoteza 1: Mestno jedro je po prenovi invalidom prijazno in dostopno

Hipotezo smo delno potrdile. Mestno jedro je dostopno in solidno urejeno za gibalno ovirane. V prometu so semaforji opremljeni z zvočnimi signali. Na železniški postaji so talne označbe prilagojene slabovidnim. Manj pa je mesto prijazno za ostale "ovirane" osebe. Slabovidnim, slepim in gluhim osebam še vedno ni omogočena samostojnost - gibanje po mestu s posebnimi označbami, slušne avdio predstavitve znamenitosti, opisi v brajici ipd.

Ulice in trgi so osrednji elementi mestnega naselja. Vloga ulic izhaja iz dejavnosti, s katerimi se ukvarjajo ljudje, ki v njej živijo, delajo in se družijo. Ločimo glavne prometne ali stanovanjske ulice, razširjene prostore s tržno ali upravno funkcijo, prostore za rekreacijo ipd. Srečevanje ljudi potrebuje več odprtega prostora, bivanje zahteva umirjenost in občutek lepote, pri rekreaciji je izpostavljena varnost in naravni teren, delovno okolje rabi dostopnost, prepoznavnost in uporabnost ipd.

Hipoteza 2: Polovica stavb v mestnem jedru je namenjenih bivanju.

Hipotezo smo potrdile. Če upoštevamo, da sta v tretjini stavb prisotni stanovanjska in gospodarska funkcija, in obe upoštevamo, ugotovimo, da se gospodarska dejavnost nahaja v štirih desetina (43%) stavb, javne službe v dvajsetini (6%) stavb, v polovici (51%) stavb pa se nahajajo stanovanja.

Pri mestnih ulicah in trgih je pomembna njihova "socialna kakovost". Ulice predstavljajo komunikacijo in povezujejo območja mesta, trgi ustvarjajo prostor za srečevanja in zagotavljajo

druženje. Vsak element ima svoje značilnosti, ki so odvisne od funkcije, določajo pomen in omogočajo uporabnost. Posebno pomembna sta varnost in udobje.

Hipoteza 3: Meščani mestno jedro najbolj obiskujejo zaradi druženja.

Hipotezo smo potrdile. Pomen ulic in trgov slaba tretjina anketiranih (29 %) vidi predvsem v druženju, četrtnina (25 %) v gostinski ponudbi lokalov, slaba četrtnina (24 %) v nakupih in storitvah ter v obiskovanju tržnice ter dobra petina (22 %) v različnih prireditvah, ki se odvijajo v mestnem jedru. Mlajše najbolj pritegnejo prireditve, odrasle druženje, starejše pa nakupi in storitve.

Štiri desetine vprašanih meni, da je ulična oprema nezadostna in da jo primanjkuje (pomanjkanje košev za smeti, slaba osvetljenost ulic). Najbolj všečne so: peš cone (26 %), solidna ulična oprema (16 %) in čistoča ulic ter trgov (15 %). Anketiranci so kot najbolj moteče omenjali divje vožnje kolesarjev in skiroistov na ulicah in trgih. Mlajši in odrasli ocenjujejo, da v mestu izven glavnih sezon vlada nekakšno mrtvilo in je premalo prireditev.

Izmed konkretnih ukrepov so anketirani predlagali več prireditev na prostem tudi izven sezone, več informativnih tabel o celjskih posebnostih ter več informativnih tabel narediti uporabne za slabovidne, gluhe ipd. Vsako izmed omenjenih področij bi bilo smiselno raziskati v prihodnje.

Mesto je naša kolektivna umetnost. In če želite uničiti kulturo, začnite z arhitekturo!

(Boris Podrecca)

Viri in literatura

1. Barle, T. (2011). Ulice našega mesta - Kako vidimo prostor? Celje: ŠCC. Dostopno na Medmrežju <https://gvo.sc-celje.si/ulca-nasga-mesta-kako-vidim-prostor/>, 22.11.2024.
2. Celje: KZDC - Kulturno zgodovinska in umetnostna dediščina (2015). Dostopno na Medmrežju <http://www.facka.si/gradiva/zgo/KZDC/index.html>, 10. november 2024.
3. ChatGPT. Različni pojmi. Dostopno na Medmrežju <https://chatgpt.com/>, od nov. 2024 do feb. 2025.
4. Fran - slovar slovenskega knjižnega jezika (2001). E-izdaja, Amebis. Ljubljana: SAZU in DZS. Dostopno na Medmrežju <https://fran.si/>, 7.11.2024
5. Golob, N. (2010). Umetnostna zgodovina: učbenik za umetnostno zgodovino v gimnazijskem izobraževanju. Ljubljana: DZS.
6. Henigsman, V., et. al. (2015). Likovna umetnost 9. I-učbenik Ljubljana: ZRSŠ. Dostopno na Medmrežju <http://eucbeniki.sio.si/lum9>, dne 11.12. 2024.
7. Igriva arhitektura (2014), več avtorjev. Priročnik za izobraževanje o grajenem prostoru. Ljubljana: ZRSŠ. Dostopno na Medmrežju <https://igrivarhitektura.org/new/wp-content/uploads/2017/04/Prirocnik-Igriva-arhitektura.pdf>, 30.1.2025.
8. Odprta ulica (2021). Priročnik Kako odpreti ulico za ljudi. Ljubljana: IPoP. Dostopno na Medmrežju <https://ipop.si/knjigarna/odprta-ulica>, 24.11.2024
9. Orožen, J. (1957). Posestna in gradbena zgodovina Celja. Celje: LO Občine Celje. Dostopno na Medmrežju <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-6STZRWPJ>, 20.11.2024.
10. Orožen, J. (1980). Oris sodobne zgodovine Celja in okolice. Celje: KSOC.
11. Playce (2012). Arhitekturni detektiv, raziskuj, opazuj, začuti, prisluhni!. Didakta: Radovljica.
12. Pogačnik, A. (1999). Pomembna je tudi podoba mesta. V Mesta in urbanizacija, str. 22-26. Ljubljana: SVO RS.
13. Po kom se imenujejo ulice mojega Celja? (2010). Digitalna zbirka Kamra. Dostopno na Medmrežju <https://www.kamra.si/digitalne-zbirke/po-kom-se-imenujejo-ulice-mojega-celja/>, 7.1.2025.
14. Rihtar, F. (1996). Prostor mesta. Ljubljana: Fakulteta za arhitekturo.
15. Stopar, A. (1996). Kiparstvo in kiparski okras celjskih ulic in trgov. Celje: TD.
16. Tendence, celjska arhitektura in urbanizem 1955-1985 (2019). Ljubljana: MAO.
17. Završnik, M. (2005). Celjska arhitekturna scena. V Celje: 1999-2005: pregled arhitekturno urbanističnih natečajev in delavnic, str. 12-15. Ljubljana: Fakulteta za arhitekturo.
18. Zupan, G. (2000). Ulično pohištvo. Ljubljana: DZS.
19. Žerič, D. (2011). Celeia, Cilli, Celje. Celje: PMC.

Slovarček manj znanih besed

ARKADA - zaporedje stebrov, ki jih povezujejo loki
AVENIJA: zelo široka velemestna cesta, ločena z zelenicami in drevoredi
BALUSTER - okrogli ali oglati, leseni, kovinski ali kamniti stebriček, del ograje, pogosto močno zaobljen in profiliran
BRANIK: - fasadna ovira, odbijač
CERKVENA LADJA - večji prostor v notranjosti cerkve
EDIKULA - okvir iz stebrov, preklad in slemen okoli portalov, oken
EMBLEM - likovno znamenje, ki simbolizira kako pripadnost, dejavnost, idejo
FASADA - zunanja, navadno čelna, arhitektonsko poudarjena stran zgradbe, pročelje
FONTANA - kiparsko okrašen vodnjak, lahko vodomet
GABARIT - mere, mere glede na okolico (gabarit objekta, tlorisni g., vertikalni g. idr.)
IN SITU - v prvotni (naravni) legi
KAPITEL - ali tudi glavič, je arhitekturni element, sestavni del stebra, njegov zgornji zaključni del, ki je pogosto okrašen z rastlinskimi ali figuralnimi okrasjem
KIPARSKO OKRASJE delimo na arhitekturno plastiko, ki je del stavbe, na kateri se nahaja, in ima tudi arhitekturno funkcijo (stebri, portali, balkoni ...) ter na spomeniško plastiko, ki ima nalogo obeležiti pomemben dogodek ali osebo (spomeniki, fontane, znamenja, doprsni kipi ...)
KLASICIZEM - evropska umetnostna smer od srede 18. v 19. stoletje, ki posnema staro grško in rimsko umetnost. Klasicizem se odraža tudi v notranji arhitekturi, dekoraciji in umetniški obrti, uporabljajo se mirne in enostavne linije, antični ornamenti in simboli.
KOLONADA - niz stebrov, ki nosijo strešno konstrukcijo; nosilci ostrejših templjev, pa tudi samostojni objekti, s katerimi naglasimo dostop do objekta ali spomenika
LATERNA - svetlobnica, vrsta svetilke
MESTNA VRATA - vrata v mestnem obzidju ali kasneje na določenih lokacijah.
MULDA - poglobljen, utrjen manjši jarek ob robu poti ali ceste
NADSTREŠEK - streha na nosilcih, lahko na samostojne nosilce postavljena streha
PARAPET - nižja, navadno zidana pregrada, ovira
PERGOLA - ogrodje za rastlinske vzpenjalke, nadstrešek, obraslo ogrodje na stebrih hodnika ali drugega objekta
PIETA - kip ali podoba sedeče Kristusove matere z mrtvim sinom v naročju
PILASTER - iz stene nekoliko izstopajoč pas z bazo in kapitelom
PORTAL - arhitektonsko poudarjen vhod v stavb
PROČELJE - zunanja, čelna, arhitektonsko poudarjena stran stavbe
PROFANA STAVBNA DEDIŠČINA - posamezne stavbe in skupine med seboj povezanih stavb, namenjenih posvetni rabi, ki imajo izjemen zgodovinski in umetniški pomen
ROZETA - okras v obliki stiliziranega cveta, tipična za gotško arhitekturo; velikokrat tudi izraz za okroglo okno
SECESIJA - srednjeevropska umetnostna smer ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja, ki se odcepi od tradicionalnih smeri in si prizadeva za nove oblike. Značilna je popolna popolna svoboda v izražanju. Je prehod v novo umetniško smer Art nouveau (art deco, jugendstil). Nekateri teoretiki pa menijo, da sta tako secesija kot Art Nouveau le prvo obdobje širšega umetnostnega sloga modernizma. Predstavnik sta Gustav Klimt in Maks Fabiani.
STAVBA - stavba je objekt s prostorom (-i), v katere človek lahko vstopi in so namenjeni bivanju ali dejavnosti.
TENDA - je sekundarna kritina nameščena na zunanji strani objekta
TIMPANON - trikotni zaključek na pročelju in začelju antičnega svetišča, danes ploskev med preklado in lokom nad portalom, nadvratno čelo
VESTIBUL - večji prehodni prostor v poslopju za začasno zadrževanje obiskovalcev, preddverje
ZLATI REZ - v umetnosti je nekakšno "najbolj naravno razmerje"; matematično je razmerje, ki ga lahko ponazorimo z razdelitvijo daljice na dva neenaka dela tako, da je razmerje celotne dolžine daljice proti večjemu delu enako razmerju večjega proti manjšemu (cca 1,6). "Ploščina pravokotnika, očrtanega nad celotno daljico z višino manjšega dela daljice, naj bo enaka ploščini kvadrata, očrtanega na večjem delu daljice (Evklid); npr. kako arhitekturno zraven stanovanjske hiše umestiti garažo?

(Vir: Zupan, 2000; SSKJ, 2001; ChatGPT)

Spol in starost   M   Ž   mladina   odrasli   starejši

1. Po kom/čem se imenujejo naštete ulice in trgi?

Cankarjeva ulica	Gubčeva	Kocenova
Krekov trg	Lilekova	Linhartova
Na okopih	Pleteršnikova	Prešernova
Razlagova	Savinova	Slomškov trg
Stanetova	Ulica Ivanke Uranjek	Ulica XIV. divizije
Vodnikova		

2. S čim vas mestne ulice in trgi pritegnejo?

- a) trgovina
- b) kavarne, gostinska ponudba
- c) druženje in mestni vrvež
- d) prireditve (na prostem, v ustanovah)
- e) drugo _____

3. Oprema ulic (klopi, stojala, table, pitniki, koši za odpadke, svetilke idr.) je

- a) estetska in umetniška
- b) pomanjkljiva
- c) prenatrana
- d) poškodovana
- e) nevzdrževana
- f) dolgočasna

4. "Stanje" ulic - kaj vam je všeč

- a) peš cona - površine brez vozil
- b) ozelenitve in cvetlične dekoracije ulic
- c) ulična oprema (klopi, table, svetilke...)
- d) arhitekturni elementi (fasade, portali, spomeniki, balkoni...)
- e) čistoča ulic
- f) urejenost izložb
- g) gostinska ponudba

5. "Stanje" ulic - kaj vas moti

- a) odpadki in iztrebki
- b) talni tlak, udarne jame, luže...
- c) glasnost in gneča
- d) širjenje gostinstva na javni prostor
- e) zapuščene izložbe
- f) premalo prireditev na prostem
- g) vozniki skirojev, koles

Predlogi za izboljšanje motečega _____